

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๕๓) และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี (ภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔) ตามมาตรา ๓๕

ศาลรัฐธรรมนูญในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๔ มีมติรับคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ (๑๓ คน) และได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๔ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้พรรคสังคมนิยมชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ปรากฏว่า นายสมพงษ์ ไชยมุข หัวหน้าพรรคสังคมนิยม มีหนังสือ ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังนี้

พรรคสังคมนิยม มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๓๒ คน จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และปฏิบัติตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ แต่เนื่องจากการดำเนินงานทางการเมืองที่ผ่านมา พรรคสังคมนิยมยังไม่ได้รับงบค่าใช้จ่ายจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคจึงได้เสียดำเนินการเพื่อการเลือกตั้ง โดยในช่วงของการเลือกตั้ง พรรคได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๒ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๕ คน เสียค่าใช้จ่ายไปคนละประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ได้คะแนนเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๓๓,๐๐๐ คน พอๆ กับพรรคเกษตรมหาชน จัดอยู่ในอันดับที่ ๑๓ ของทั้งประเทศ มากกว่าพรรคพลังธรรมและพรรคกิจสังคม

แต่หลังจากการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๔ แล้ว การดำเนินงานในสำนักงานใหญ่ของพรรคสังคมนิยมมีอุปสรรคเพราะหมดเงินไปกับการหาเสียงเลือกตั้ง ประกอบกับกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจ่ายเงินช้ามาก พรรคจึงไม่มีเงินจ่ายเงินเดือนเจ้าหน้าที่ ไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าสำนักงานใหญ่ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ส่วนโทรศัพท์ที่บ้านของหัวหน้าพรรค ก็ถูกตัดเพราะค้างค่าเช่า งานในสำนักงานใหญ่จึงไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ดังนั้น เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่งเอกสารแจ้งเตือนไป เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ผู้รับเอกสารคือ นายวีระพงษ์ ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับพรรค รับแล้วไม่แจ้งให้ทราบ หัวหน้าพรรคเพิ่งได้รับเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ เพราะเอกสารที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งไปยังสำนักงานใหญ่ของพรรค (ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐๗๔ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร) ไม่มีผู้รับ โดยหัวหน้าพรรคได้กลับไปอยู่ที่บ้านที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

เมื่อได้รับหนังสือแจ้งเตือนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หัวหน้าพรรคจึงได้ประสานกับสำนักงานใหญ่ของพรรคเพื่อจัดทำข้อมูลส่งให้ทันตามกำหนด โดยหัวหน้าพรรคเป็นผู้จัดทำแล้วฝากเอกสารกับนางส้อย แสงไกร (อยู่บ้านเลขที่ ๓๓๓/๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช) ซึ่งเคยเป็นรองหัวหน้าพรรคสังคมนิยมและมีอาชีพค้าขายผลผลิตทางการเกษตร (โดยบรรทุกรถยนต์กระบะไปขายที่กรุงเทพฯ ๑ เดือนละประมาณ ๒ เที่ยว) เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ทั้งนี้ โดยให้นำเอกสารไปส่งให้กับนายฤช ไกรคุ้ม เพื่อนำส่งให้กับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ทันในวันศุกร์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ปรากฏว่า นางส้อย ๑ ได้ทำเอกสารหายระหว่างทาง โดยไม่ได้แจ้งความและเอกสารดังกล่าวก็ไม่ได้ถ่ายเอกสารจัดทำสำเนาเก็บไว้ นางส้อย ๑ จึงโทรศัพท์ติดต่อให้หัวหน้าพรรคเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ๑ เพื่อแก้ปัญหา หัวหน้าพรรคจึงใช้เวลารวบรวมเอกสารใหม่อีกครั้งหนึ่งในวันที่ ๑ - ๒ เมษายน ๒๕๕๔ แล้วออกเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ๑ ในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๔ โดยรถโดยสารปรับอากาศ (เวลา ๑๗.๕๐ นาฬิกา) และส่งเอกสารต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔ (เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา)

หัวหน้าพรรคสังคมนิยม จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาด้วยความเมตตาเพื่อสามารถดำเนินการทางการเมืองต่อไปได้ เพราะความผิดพลาดดังกล่าว พรรคไม่มีเจตนาบายเบี่ยงแต่ประการใด โดยขอให้วินิจฉัยชี้ขาด ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘๐

พิจารณาแล้ว เรื่องนี้นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมด้วยกรณีตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ คือ หัวหน้าพรรคไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้อง

ตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้พรรคการเมืองต้องยุบหรือเลิกไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ (๕) โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจยื่นเรื่องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณามีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นได้และ “...เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ข้อเท็จจริงหลายประการที่นายสมพงษ์ ไชยมุข หัวหน้าพรรคสังคมนิยมยื่นต่อผู้เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาด้วยความเมตตา โดยไม่สั่งยุบพรรคและเขายินดีจะเสียค่าปรับหนึ่งแสนบาท ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๐ จะเป็นความจริงที่น่าเห็นใจแต่ก็รับฟังไม่ได้ เช่น อ้างว่าพรรคขาดเงินหลังการเลือกตั้งทั่วไปทำให้การบริหารงานในสำนักงานใหญ่ไม่มีระบบแต่พรรคไม่มีเจตนาบ้ายเบี่ยงในการจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคสังคมนิยมในรอบปี ๒๕๔๓ เพื่อแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๔ และอ้างด้วยว่าเมื่อได้รับหนังสือแจ้งเตือนให้ส่งรายงานการดำเนินงานของพรรคประจำปี ๒๕๔๓ ในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๔ ก็รีบจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคสังคมนิยมทันที โดยฝากเอกสารรายงานดังกล่าวกับนางส้อย แสงไกร ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีอาชีพส่งผลผลิตทางการเกษตรไปขายที่กรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ เพื่อนำไปให้นายกฤษ ไกรคุ้มนำไปส่งให้กับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอีกต่อหนึ่ง ทั้งๆ ที่การจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา เพื่อแจ้งให้นายทะเบียนทราบ ภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๔ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากและหัวหน้าพรรคสังคมนิยมก็ทราบกฎหมายข้อนี้ดีเพราะเคยทำรายงานดังกล่าวมาแล้วในปี ๒๕๔๓ เขาจึงควรต้องส่งเอกสารสำคัญดังกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือนำไปส่งด้วยตนเองที่กรุงเทพฯ ฯ แต่กลับขอให้แม่ค้าขายผลผลิตทางการเกษตร นำส่งเอกสารสำคัญไปให้อีกบุคคลหนึ่งในเวลากระชั้นชิดกับกำหนดเวลาที่หัวหน้าพรรคต้องยื่นรายงานการดำเนินงานประจำปี ๒๕๔๓ ของพรรคสังคมนิยม เพื่อส่งต่อให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๔ โดยไม่ได้ถ่ายสำเนาเอกสารไว้ แต่เมื่อทราบว่ นางส้อย ฯ ทำเอกสารหายโดยไม่ได้แจ้งความ หัวหน้าพรรคสังคมนิยมก็รีบรวบรวมเอกสารและจัดทำรายงานใหม่ แล้วเดินทางไปกรุงเทพฯ ฯ ด้วยตนเองในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔ ซึ่งเลยระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วเห็นได้ชัดว่า หากหัวหน้าพรรคสังคมนิยมเดินทางไปกรุงเทพฯ ฯ ด้วยตนเองตั้งแต่แรก เขาก็จะสามารถยื่นเอกสารรายงานการดำเนินงานของพรรคสังคมนิยมให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบได้ภายในกำหนดเวลาและไม่ต้องถูกนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณามีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม

ดังนั้น เมื่อหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมนิยมในรอบปีปฏิทิน ๒๕๕๓ เพื่อแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ ภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ จึงเป็นการละเมิดมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นเหตุให้พรรคสังคมนิยมต้องยุบหรือเลิกไปตามมาตรา ๖๕ ซึ่ง บัญญัติว่า พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) .....
- (๒) .....
- (๓) .....
- (๔) .....
- (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม ... มาตรา ๓๕ ...

เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ทราบเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมนิยมตามมาตรา ๖๕ (๕) และยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณามีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องโดยยกเอาเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณามีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม โดยหัวหน้าพรรคสังคมนิยมยอมรับว่า ได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมนิยมในรอบปี ๒๕๕๓ เกินเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายจริงนั้น แม้ข้อต่อสู้ของหัวหน้าพรรคสังคมนิยมจะเป็นจริงตามที่อ้าง แต่ศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจสั่งปรับหัวหน้าพรรคสังคมนิยมหนึ่งแสนบาทตามที่ร้องขอเพียงอย่างเดียวได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ